

PROBLEMS OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF BULGARIA

Abstract: For over twenty-five years, the Bulgarian state has been gripped by huge changes related to both the change of the political and the transformation of the economic system. These processes are objective and irreversible.

Author information:

Tsvetelina Metodieva

doctoral student/PhD

in Management of Security Systems Department
at Konstantin Preslavsky University of Shumen

✉ ts.metodieva@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

economic system, migrants, refugees, security,
national security, migration security

Въведение

Новата икономическа система, установена през последните години, се отличава с няколко характерни черти: глобалност, сливане на икономиката с политиката, реорганизиране и раждане на нови геоикономически центрове и зони изместващи големите геополитически пространства, световен икономически преход движен от два фактора - иновациите и новосформираните производствени структури. Тези обстоятелства променят разбирането за новите предизвикателства и тяхното преодоляване.

В последните години Република България постепенно и с устойчив темп се трансформира от страна на емиграция, през транзитна държава, към държава, привличаща имиграция. Все повече чужденци избират България като място, в което да учат, да се квалифицират и да търсят професионална реализация. Това налага Република България да бъде подготвена за увеличение на имиграционни потоци, законни и незаконни през следващите години.

Без внос на хора отвън икономиката на България няма как да продължи да расте с положителен темп. На това мнение е Надя Василева (управляващ директор на "Менпауър"-България, Сърбия и Хърватска). Тя обръща внимание на това, че бизнесът у нас е изправен пред сериозни затруднения с намирането на работници.

Бизнесът все по-трудно намира подходящи служители и тази тенденция у нас е много тежка, отколкото в световен мащаб. В България 42% от работодателите твърдят, че изпитват затруднения при набирането на персонал, докато всеки трети се оплаква, че не може да попълни важни позиции.¹[1]

"Доста от тях дори премислят своите планове за по-нататъшно развитие, връщат поръчки и не изпълняват определени договори именно заради липсата на подходящи кадри. Това се вижда и в строителството, и в производството, и в ИТ сферата", посочва Василева в интервю пред BloombergTV България.

"Има внос на персонал от Украйна и Виетнам, но е много малък. Би трябвало да бъде доста повече. Надявам се скоро да има някаква яснота какво точно е необходимо на

икономиката в България по сектори и по фирми. Така ще знаем ясно колко, какви хора, от къде, с какви качества и умения ще трябва да бъдат целенасочено внесени", допълва още тя.

Експертът призовава за спешно предприемане на мерки за привличане на работна ръка от чужбина, както за ниските, така и за по-високите позиции в компаниите.

"Другото решение, което имаме, е единствено роботизацията и влизането ѝ с пълна пара, което за съжаление не се вижда много на пазара в България", казва още Надя Василева.

По нейните думи най-активни са работодателите в сферата на производството, земеделието, търговията, финансите, застраховането, недвижимите имоти и бизнес услугите. [3]

В момента най-търсените специалисти са със средна квалификация и с професионално образование, точно такива не достигат. Това всъщност е показателно за това колко съществен е крахът на българското образование и за липсата на ефективни решения на проблемите. От години говорим ли говорим за дуална система на обучение, която да съчетава теория с професионална практика, а в крайна сметка нищо не се случва и резултатът е плачевен.

Според широко разбиране, човешкият капитал включва: знанието, компетентността, уменията, мотивацията, здравното състояние, опита на индивида – професионален и житейски. [2]

Почти седем от всеки десет работодателя в България трудно намират подходящия за бизнеса си персонал. Това е огромен проблем и за района в който живеем, защото в Румъния от недостиг на кадри се оплакват 81% от предприемачите (антирекорд за Европа), в Турция - 66%, а в Гърция - 61%. Това подрежда четирите балкански държави сред десетте в света с най-сериозен дефицит на подходящи служители според годишния анализ на международната компания за персонал "Менпауър" (ManpowerGroup).

Защо работодателите не могат да намерят таланта, от който се нуждаят? Близо една трета от работодателите казват, че основната причина, поради която не могат да изпълнят ролята, е липсата на кандидати. Още 20% казват, че кандидатите нямат необходимия опит. Както компаниите дигитализират, автоматизират и трансформират, намират кандидатите с подходящо съчетание на технически умения и човешки сили, които са по-важни от всякога - все още 27% от работодателите твърдят, че кандидатите нямат нито твърдите умения, нито човешките сили, от които се нуждаят. В световен мащаб повече от половината от работодателите казват, че уменията за общуване, писменни и вербални, са най-ценните човешки сили последвано от сътрудничество и решаване на проблеми.

За последните 5 г. в професионалното образование учениците намаляват с над 1/3. Това е голям проблем, тъй като икономиката ни реално се опитва да се движи напред с дръпната ръчна спирачка. Голяма роля тук играе именно квалификацията - оказва се, че огромна част от кадрите просто не са достатъчно квалифицирани и уменията им не отговарят на очакванията на работодателите.

Крайно време е да се положат усилия да се върнат образованите, квалифицирани български специалисти, които работят за чужди икономики и плащат данъци и осигуровки в различни страни.

Проблемът "бежанци" у нас и в Европа става все по-сериозен и тревожен. Бежанци с друг цивилизационно-културен код, предопределящ невъзможността да се интегрират пълноценно, без да нарушат спокойствието и живота, нравите и обичаите на европейското население. Не просто бежанци, а наши или чужди.

Днес Европа е залята от емигрантска вълна, състояща се от други, чужди бежанци. Нейният профил кардинално се променя в края на 2015 г. Вместо грамотните сирийци идват предимно млади мъже от Афганистан и Африка. Едва ли е случаен синхронът: бунтът в бежанския лагер при Харманли е паралелен с подобни събития в бежански центрове на остров Лесбос (Гърция), в Италия и Франция.

Заклучение

Драстичното намаляване на квалифицираните кадри е сериозен проблем, който възпрепятства развитието и функционирането на цели отрасли от стопанството и сфери на социалния живот.

Значителна е заплахата за промишлеността в страната, най-вече в техническата област, особено по отношение на научноизследователската дейност и иновациите, където съществува сериозен недостигът на инженери и други висококвалифицирани специалисти, които да разработват и прилагат авангардни технологии. Тревожно е състоянието в здравеопазването, където вече се чувства недостиг, както от лекари, така и от средни медицински кадри.

References:

1. Vseki втори rabotodatel strada ot lipsa na kadri www.pariteni.bg/
2. <http://www.academia.edu/>
3. Hristov, L. i Zhelezov, S., Outsorsing na korporativnata ikonomicheska sigurnost. Sbornik dokladi ot godishna universitetska nauchna konferentsia, 27-28 yuni 2019. Elektronno izdanie, Izdatelski kompleks na NVU „Vasil Levski”. V. Tarnovo, 2019. ISSN 2367-7481. Str. 902-910.